

**Türkiye’de Sosyal Devleti
Yeniden Düşünmek**

Sayı 1
Ekim-Kasım-Aralık
2011

Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi
Turkish Journal of Social Policy and Labour Life Studies
Sayı Issue 1 • Ekim-Kasım-Aralık • October-November-December 2011

ISSN: 2146-5177

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Owner and General Director

ADAMOR Araştırma Danışmanlık Medya Ltd. Şti. adına

Emir Osmanoğlu

Hakem ve Danışma Kurulu • Advisory Board*

Yasin Aktay (Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi), Yusuf Alper (Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi), Musa Yavuz Alptekin (Yrd. Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi), Mustafa Aykaç (Prof. Dr., Kırklareli Üniversitesi), Veysel Bozkurt (Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi), Sevda Demirbilek (Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi), Tunç Demirbilek (Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi), Uğur Dolgun (Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi), Fevzi Demir (Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi), Tefvik Erdem (Doç. Dr., Gazi Üniversitesi), Naci Gündoğan (Prof. Dr., Anadolu Üniv.), Tuncay Güloğlu (Doç. Dr., Yalova Üniversitesi), Deniz Kağncıoğlu (Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi), Nuray Karaca (Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi), Ersin Kavi (Yrd. Doç. Dr., Yalova Üniversitesi), Aşkın Keser (Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi), Fatma Kocabaş (Yrd. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi), Türker Kurt (Dr., Gazi Üniversitesi), Verda Canbey Özgüler (Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi), Mehmet Merve Özaydın (Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi), Süleyman Özdemir (Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi), Zeki Parlak (Doç. Dr., Marmara Üniversitesi), H.Yunus Taş (Yrd. Doç. Dr., Yalova Üniversitesi), Arif Yavuz (Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi), İbrahim Yenen Yrd. Doç. Dr., Karabük Üniversitesi), Osman Yıldız (Dr., Hak İş), Engin Yıldırım (Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi), Sayım Yorgun (Yrd. Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi), Oğul Zengingönül (Yrd. Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi),

* Soyadına göre alfabetik sırada *In alphabetical order*

Genel Yayın Danışmanı

Ekrem Eraslan

Yayın Danışmanları

Yahya Düzenli, Şahin Ali Şen
Nevfel Boz, Murat Kalem

Abonelik

Yıllık: 30 TL

Kurumsal Yıllık: 50 TL

Yapı Kredi Bankası Kızılay Şubesi

IBAN:TR61 0006 7010 0000 0083 7963 30

Reklam ve Halkla İlişkiler

Bekir Ateş

Abdulkadir Salman

Yayın Türü

Üç Aylık, Yerel Süreli Yayın

Baskı

Cem Veb Ofset

Ekim 2011

Yayıncı Kuruluş Publisher

Çalışma Hayatı Araştırmaları Merkezi

İletişim Correspondence

Nasuh Akar Mahallesi 1403. Sok. 6/2
Balgat/ANKARA * Tel: 0 312 285 53 59

Faks: 0 312 285 53 99

W: www.adamor.com.tr

e-mail: opusdergi@gmail.com

OPUS, yılda dört sayı yayımlanan ulusal hakemli bir dergidir.

Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarına aittir.

İçindekiler

Takdim	5	<i>Emir Osmanoğlu</i>
Söyleşi	8	<i>Neşfel Boz</i> Prof. Dr. Ayşe Buğra İle “Sosyal Politikadan Sosyal Devlete”
Makaleler	28	<i>Mehmet Merve Özaydın</i> Türkiye’de Sosyal Devletin Dinamikleri: Batı Geleneginden Farklılıklar
	44	<i>Uğur Kara</i> Dönemsel Bir Yapılanma Olarak Sosyal Devletin Ekonomi-Politigi
	62	<i>Neşe Yıldız</i> “Sosyal Devlet’ten Sosyal Dünya’ya”
	82	<i>Tevfik Erdem&Ahmet Kızılkaya&Türker Kurt&Emir Osmanoğlu&Selvet Çetin</i> Yoksulluk, Türkiye’de Yoksullara Yapılan Yardımlar ve Yardım Kuruluşları Algısı
	94	<i>Fuat Man & Onur Metin</i> Sosyal Politikanın Hayırseverlikle İmtihanı
	130	<i>Lütfi Bergen</i> Sosyal Politika Üzerine Eleştiri: Halkın Politikası
	160	<i>Hasan Hüseyin Güneş & Şevket Ercan Kızılay</i> Osmanlı Vakıf Gelenegi, Toplumsal Alan ve Yoksullar: Ayasofya Nahiyesi Örneği
	188	<i>Nergis Melis Durcan</i> Küreselleşme Temelinde Ulus-Devletin Dönüşümü
	204	<i>Alper Gürkan</i> Adalet ve Kalkınma Partisi’nin Muhafazakâr Demokrat Kimliğinin Oluşumunda Sosyal Politikanın Etkileri

Contents

Editorial 5 *Emir Osmanoğlu*

Conversation

8 *Neşef Boz*
“From Social Policy to Social State” with Prof. Dr. Ayşe Buğra

Articles

- 28 *Mehmet Merve Özaydın*
Dynamics of Social State in Turkey: Differences From Western Customs
- 44 *Uğur Kara*
The Political Economy of The Social (Welfare) State As a Temporary Structure
- 62 *Neşe Yıldız*
“From Social State to Social World”
- 82 *Tevfik Erdem&Ahmet Kızılkaya&Türker Kurt&Emir Osmanoğlu&Selvet Çetin*
Poverty, Aid to the Poor in Turkey and the Perception of Aid Organizations
- 94 *Fuat Man & Onur Metin*
An Examination of Social Policy and Philantropy
- 130 *Lütfi Bergen*
Criticism on Social Policy: The Policy Public
- 160 *Hasan Hüseyin Güneş & Şevket Ercan Kızılay*
Ottoman Vaqf Tradition, Social Field and the Poor: the Case of Ayasofya District
- 188 *Nergis Melis Durcan*
The Transformation of the National-State on the Basis of Globalization
- 204 *Alper Gürkan*
The Impact of The Social Policies in The Formation of The Justice and Development Party's Conservative and Democratic Identity

Takdim

Hayatın d6nemsel akışları içerisinde bireyler olarak tekil bir üretme ve tüketme eylemi içerisinde olduğumuzu düşünsek de aslında topluluk olarak üretiyor ve üretilen emeği yine bir arada tüketiyoruz. Üretilen ve tüketilen emeğin dağılımının sorgulandığı yerde terazimizin ise adalet kavramı olduğu açıktır. Toplumsal yapının sağlıklı temeller üzerine oturması hiç kukusuz üretilen ve tüketilen arasındaki dengenin adalet kavramı doğrultusunda şekillendirilmesine bağlı olduğu inkar edilemez. Küreselleşmiş bir dünyada paranın çok hızlı hareket ettiği ve bu hareketi sırasında ise bazen (belki de çoğu zaman) “insani” hassasiyetlere, vicdani yarılmalara hiç aldırmış etmeden sadece kendi “doğal hırslar”ın dairesinde dönmesi karşısında “insanı savunmak” eylemlilik halinin de mutlaka yapılması gerekmektedir.

Bu savunuyu, her şeyden önce ahlaki bir noktadan hareket ederek çağın “körleşmiş gözünü” açmayı, nasırlaşmış vicdanını pansuman etmeyi ve o vicdanı açığa çıkartmayı gerektirmektedir. Çünkü bir yerde “vicdan nasırlaşması” genel bir hastalık haline gelmiş ise orada sömürü, orada adaletsizlik ve orada güçsüzlerin acı çığlıkları vardır.

*

OPUS, bu amaçla yayın yaparken iki kavramsal dizge üzerinden hareket edecektir: Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı. Çalışma hayatı üzerine söz söylerken en temelde, kapitalist üretim paradigmasının, üretirken insanı tüketmesine engel olması gerektiği üzerine tartışmalar yaparak kendine ve topluma yabancılaşmadan geliştirilecek bir üretim formülasyonunun anahtarını bulmaya çalışacağız. Sosyal poli-

tika üzerine söz söylerken ise hayatın bütününe kuşatacak şekilde bir perspektifle hareket edeceğiz. Çocuğun gerçekten çocuk olarak yaşamasını savunacağız, yoksulu yoksulluğundan dolayı suçlamanın değil, onu sağlıklı bir toplumun bileşenlerinden bir özne olarak savunacağız. Velhasıl sosyal politikanın ilgilendiği bütün kavramlar üzerinden yapılacak savunuyu tek tek örneklendirmek mümkün fakat kısaca ifade etmek gerekirse OPUS “vicdan toplumuna” katkı yapacak bütün tartışmalara girecek ve bu anlamda varolan sorunlara çözüm üretmeye çalışacaktır.

*

Modern çağın en temel problemi olan üretim ilişkileri modern insanın bütün hayatını etkileyen bir sorun alanı olarak ortaya çıkmıştır. Sanayi devrimi ile başlayan bu sorunlu üretim paradigması hakkında zaman içerisinde birçok eleştiri geliştirilmiş ve başlangıçta dramatik koşullara sahip olan çalışma hayatı getirilen bu eleştirilerin de etkisiyle düzenlenmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan, zaman ilerledikçe üretim teknolojilerindeki değişimle birlikte yeni sorun alanları da ortaya çıkmıştır. Sanayiden hizmet sektörüne kadar uzanan bu üretim biçimleri diyalektiği eğitimden sosyal hayata kadar neredeyse bütün düzlemlerde insan hayatını etkilemektedir. **OPUS** (Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi) sosyal politika ve çalışma hayatında yaşanan yeni gelişmelerin analizine ve sorun alanlarına yönelik çözüm üretilmesine katkıda bulunmak amacıyla yayın hayatına başlayarak bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

OPUS bu çerçevede ilk dosya konusunu “**Türkiye’de Sosyal Devleti Yeniden Düşünmek**” olarak belirlemiştir. Batı literatüründe sosyal devlet, refahı toplumsallaştırarak orta sınıflar lehine değiştiren, özgür bir sivil toplumu hedefleyen ve bireyi, topluma ve devlete karşı koruyacak ara mekanizmalar yaratan geniş bir tanımlama alanına sahiptir. 1970’lerden sonra devletin doğrudan üretici olma konumunu terk etmek zorunda kalması, ekonomiye müdahale alanını daraltmıştır. Bu yolla, devletin piyasa–rekabet ekseninde gelişen dina-

miklerin etkisi ile temel fonksiyonlarına döndürülmesi amaçlanmıştır. Sorunların çözümünde yaygınlık kazanan küresel politikalar, özelleştirme, uluslararası sermayenin önündeki engellerin kaldırılması, kalkınma ve sanayileşme politikalarının merkez ülkelerce kontrol altına alınması şeklinde kendisini göstermiş ve bu yapı, sosyal devletin ürettiği bütün birikimi aşındırma çabası içine girmiştir. **OPUS**, bu çerçevede sosyal devlet eksenindeki tartışmaları gündeme taşımayı ve Türkiye’de sosyal devleti yeniden düşünerek yayın hayatına başlamayı amaçlamaktadır.

*

İlk sayısını sunduğumuz derginin içeriğinden de kısaca bahsetmekte fayda var. Prof. Dr. Ayşe Buğra hocamız ile yaptığımız söyleşi sosyal politika kavramının bütüncül şekilde ele alındığı kuşatıcı bir mahiyet taşıyor. Mehmet Merve Özaydın, sosyal devlet ve sosyal politika kavramlarını Türkiye bağlamında işleyerek Batı paradigmasıyla karşılaştırmalı okumasını sunuyor. Uğur Kara, Sosyal Devletin ekonomi-politiğini irdelerken, Neşe Yıldız ise neo-liberalizm ve sosyal devlet tartışmalardan ve uluslararası kurumların ortaya koymuş olduğu göstergelerden hareketle bir analiz ortaya koyuyor.

İkinci sayımızda “**Çalışma Hayatında Yeni Paradigmalar**”ı tartışacağız. Sendikal hareketlerin doğasından, haklara ve üretim ilişkilerine kadar birçok kavram etrafında yapılacak tartışmaya katkılarınızı bekliyoruz.

Emir Osmanoğlu